

la rebotiga

La venjança de la palmera

Una palmera s'alça, esveltíssima, tot obrint-se pas cap a la cúpula de la vegetació. A la selva tropical, la competència per la llum es tradueix en una cursa per ocupar la primera fila de sol. La cursa de les plantes, tot i que aparentment immòbil, resulta ferotge. *Tot s'hi val. Tot s'hi val, per exemple,* amb el veí immediat: aguantar-s'hi, escanyar-lo, arrapar-s'hi, instal·lar-s'hi,... Resultat: aquesta densa luxúria de mutu entortolliment que coprèn el viatger. Però també és veritat que tot s'hi val a l'hora de defensar-se. Hi ha arbres, és un altre exemple, que han desenvolupat una simbiosi amb formigues per alliberar-se de veïns massa oportunistes o pesats. Quan una planta aliena frega algun punt de l'arbre, surt un comando de l'exèrcit de formigues que secciona furiosament l'agosarat brot. I l'arbre, en canvi, proporciona aixopluc i unes gotes de deliciós nèctar per a la sustentació de tan diligent guàrdia personal. El pacte és perfecte i sense fissures.

Som a l'Amazònia i en aquesta selva el rei brama molt poc: és l'arbre; un element a l'entorn del qual s'organitza aquí la comunitat amb major varietat d'espècies vives de la Terra. Perquè, en efecte, hi ha alguna cosa més que impressiona el viatger, vingui d'on vingui. En un paisatge no tropical acostumen a dominar una o poques espècies. (Noteu que el propi llenguatge permet de convertir el nom de l'arbre en el nom d'un paisatge: una pineda, un alzar, etc.) Però bé, el difícil, si mirem al voltant nostre en una selva tropical, és trobar una repetició!

Érem, deia, al davant d'una palmera. Hi havia dos detalls, en aquella palmera, reveladors de la complexíssima xarxa d'interaccions mútues que s'estableix entre els animals i les plantes de l'Amazònia. Heus ací el primer detall: el seu tronc estava armat d'unes temibles espines negres. Era el que semblava: un altre cas d'arbre que es defensava. Però és evident que en aquest cas no es tractava d'una defensa enfront d'una altra planta, sinó enfront d'algun animal sensible a les punxades. Ja ho havíem deduït. Les agudes i dures espines eren molt eficaces per a protegir els fruits de la palmera de la golafreria d'un bon nombre d'animals. Per això, una palmera amb espines adquireix un cert avantatge, es veu afavorida per la selecció natural i, al final, acaba escrivint una altra pàgina gloriosa de la història de l'evolució biològica. Però ara ve el segon detall.

Amunt, molt amunt, un mico dels anomenats "llanuts" havia descobert un truc que burlava "l'invent" de les punxes dissuasives. Havia accedit al plomall de la palmera per un arbre contigu, inofensiu i desarmat i, des d'allí, amb la seva cua prènsil com a única però ferma subjecció, es gronxava per robar una fruita prohibida a cada gronxada. La cosa estava clara. El mico que burla la defensa de les espines adquireix també un cert avantatge: menjar amb poca competència. La fàbrica d'innovacions de la selva no s'atura i, per tant, l'evolució continua. Aleshores va succeir quelcom d'extraordinari. De sobte, el mico deixa en sec de gronxar-se i se'ns queda mirant amb

aquella mirada entre sorpresa i extraviada pròpia de la taxidèrmia. El darrer fruit, recentment arrencat, li rellisca de les mans i cau als nostres peus. I, immediatament després, la seva cua es desprèn de la branca i l'animal que es desploma com un fardell, també als nostres peus. Mort. Però... què ha succeït? Un indi s'hi atansa, pren el petit cos en les seves mans i me l'ensenya. Té un dard de sarbatana clavat al coll. Enretiro el dard. Em resulta familiar: Està fet amb una espina de palmera! L'evolució biològica segueix sense aturador, passen els anys a milions, "s'inventa" ni més ni menys que l'home i així conclou una història que prou podria intitular-se "La venjança de la palmera". He dit "conclou"? Un milió de segles innovant... no és mala tradició.

Jorge Wagensberg